

ELÄKETURVAKESKUS

KALEVANKATU 6 - 00100 HELSINKI 10
Puhelin (vaihde) 642511 Postisilto 120811-5
Liikepankit Osuuspankit Säästöpankit tili 5041-6

Yleiskirje n:o 8/74

19.4.1974

Työeläkelaitoksille

Eduskunnalle on 11.4.1974 annettu hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksen sisällön muodostaa kuluneen kevään tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteydessä sovittu työeläkkeiden tasokorotus. Yksityisellä sektorilla toimivien työntekijäin ja yrittäjien eläkkeiden tavoitetasoksi tulisi uudistuksen jälkeen nykyisen 40 %:n asemesta 60 %. Vähimmäiseläkkeiden määrä kohoaisi 22 %:sta 33 %:iin. Työeläkkeiden ja kansaneläkkeen keskinäinen yhteensovitus muutettaisiin vastaamaan uutta tavoiteasettelua. Lisäksi esitykseen sisältyy eräitä teknisiä muutosehdotuksia.

Uudet säännökset koskisivat niiden voimaantulon jälkeen sattuneisiin eläketapahtumiin perustuvia eläkkeitä. Tätä ennen sattuneisiin eläketapahtumiin perustuviin eläkkeisiin sovellettaisiin nykyisiä säännöksiä kuitenkin siten muunnettuna, että vähimmäiseläkkeen taso korotettaisiin 25 %:iin.

Eläketurvakeskuksessa selvitetään parhaillaan, missä määrin lainmuutoksen käytännöllisessä toteuttamisessa voidaan käyttää hyväksi Eläketurvakeskuksen rekistereitä. Asiasta tiedotetaan eläkelaitoksille parin kuukauden kuluessa.

Esityksen perusteluissa on lähdetty siitä, että säännökset tulisivat voimaan 1.7.1975. Voimaantuloajankohta säädetään kuitenkin myöhemmin erikseen asetuksella.

Esityksen yksityiskohtainen sisältö ilmenee oheisesta liitteestä. Lainmuutosten tultua vahvistetuiksi Eläketurvakeskus antaa tarkemat soveltamisohjeet.

ELÄKETURVAKESKUS

Alpo Mustonen

Lauri Koivusalo

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Eläketurvaa kehitettäessä on pidetty ensisijaisena tavoitteena tyydyttävän toimeentulon takaamista sellaisille henkilöille, jotka elävät yksinomaan tai miltei yksinomaan eläketulonsa varassa. Tätä varten korotettiin kansaneläkkeiden tukilisiä ja asumistukia 1 päivästä heinäkuuta 1973 lukien niin, että tulottoman tai vähätuloisen kansaneläkkeensaajan toimeentulotaso likimäärin vastaa sitä, mikä vähimmäispalkasta jää verojen suorittamisen jälkeen käytettäväksi. Tätä kehitystyötä olisi nyt johdonmukaisesti jatkettava korottamalla matala- ja keskituloisten väestöryhmien eläketurvaa. Näitä ryhmiä, joiden kulutustaso laskee jyrkimmin eläkkeelle siirryttäessä, ovat yksityisten työnantajien palveluksessa olevat teollisuus- ja muut ammattityöntekijät, eräät toimihenkilöryhmät sekä monet maatalouden ja muiden elinkeinojen piirissä työskentelevät pienyritykset. He eivät päässeet osallisiksi edellä mainituista kansaneläkkeiden korotuksista eivätkä he yleensä kuulu julkisen hallinnon taikka yksityisten vapaaehtoisten lisäeläkejärjestelyjen piiriin. Nyt esitettävillä muutoksilla pyritään tässä suhteessa lieventämään eri väestöryhmien välillä esiintyvää eriarvoisuutta. Hallituksen esitys vastaa sisällöltään hallituksen esittämään hyväksymää tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun liittyvää etujärjestöjen ehdotusta eläkejärjestelmien kehittämisestä.

Työeläkkeiden tasokorotus.

Yhdenmukaisen eläketurvan toteuttamiseksi hallitus pitää tarpeellisena korottaa työntekijäin eläkelain (395/61), lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62), yrittäjien eläkelain (468/69) sekä maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaisen eläketurvan tavoite- ja vähimmäistasoa. Tasokorotus esitetään toteutettavaksi siten, että elä-

ke karttuisi 1 ½ % vuodessa nykyisen 1 %:n asemesta. Täysimääräinen eläke olisi 60 % palkasta ja se ansaittaisiin 40 vuodessa, nykyisen vastaavan eläkkeen ollessa 40 %. Vanhimpien ikäluokkien eläkkeiden tasoa säätelevä vähimmäiseläkeprosentti korotettaisiin vastaavasti 22 %:sta 33 %:ksi. Korotettua kerrointa sovellettaisiin kysymyksessä olevien lakien voimaantulosta lukien. Siten uudet työeläkkeet olisivat aikaisempiin verrattuna puolitoistakertaiset. Poikkeuksena on kuitenkin se osa eläkkeestä, joka mahdollisesti on ansaittu työntekijäin eläkelain perusteella ennen 1 päivänä heinäkuuta 1962 tapahtunutta lain voimaantuloa. Palvelusajan lukeminen eläkkeeseen oikeuttavaksi työntekijäin eläkelain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta kohdistuu varsin sattumanvaraisesti eri eläkkeensaajiin. Tämän vuoksi on katsottu paremmaksi kohdistaa koko tasokorotus työeläkelakien voimassaoloaikana tapahtuneeseen palvelukseen perustuvaan eläkkeeseen.

Eri eläkelakeihin sisältyy niin sanottu yhteensovitusäännös. Sen perusteella eläkkeiden yhteismäärä rajoitetaan laissa edellytettyyn enimmäistasoon. Nykyisestä yhteensovituksesta johdetaan, että kansaneläke voi rajoittaa työeläkettä ja toisaalta työeläke voi vaikuttaa alentavasti eräisiin kansaneläkkeen tulosisidonnaisiin osiin, tukiosaan, tukilisään ja asumistukeen. Näitä yhteensovitus- ja vähennyssääntöjä esitetään nyt muutettaviksi siten, että päästään entistä helpoiteisempaan ja tarkoituksenmukaisempaan järjestelmään. Periaatteena on pidettävä, että pienten eläkkeitten saajien tulisi yleensä saada lyhentämättöminä eri eläkkeensä, mutta suurten eläkkeitten osalta asteittain siirryttäisiin 60 %:n kokonaiseläketurvaa edellyttävälle tasolle. Työeläkettä suoritettaisiin enintään määrä, joka on 60 % yhteensovitusperusteena käytettävästä eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Jos tämä peruste on suurempi kuin 1 300 markkaa kuukaudessa (palkkaindeksi-

luku 315), vähennettäisiin sanotusta 60 %:n rajasta kansaneläkkeen perusosa, ei kuitenkaan enempää kuin 6 % yhteensovitusperusteen 1 300 markkaa kuukaudessa ylittävistä osasta. Toisaalta kansaneläkelain (347/56) 30 §:ää muutettaisiin tätä vastaavasti siten, että työeläkkeestä jätettäisiin tukiosaa määrättäessä huomioon ottamatta 250 markkaa kuukaudessa (tassossa 1. 1. 1975), jolloin suurten työeläkkeiden saajat saisivat kansaneläkkeenä vain perusosan. Jos eläkkeensaajalla ei ole muita tuloja, kansaneläkkeen tukiosaa maksettaisiin täytenä työeläkkeen ollessa korkeintaan 450 markkaa kuukaudessa. Näiden muutosten yhteisvaikutuksena pienituloisilla olisi mahdollisuus saada työeläkkeen ja kansaneläkkeen yhteismääränä enemmän kuin nykyisten säännösten mukaan, kun taas suurituloisilla kokonaiseläkkeen enimmäismäärä jäisi likimain ennalleen, mutta verottoman tukiosan tilalle tulisi verotettava työeläke. Uusi järjestelmä antaa oikeudenmukaisemman tuloksen, myös sikäli, että sen mukaan työeläkettä määrättäessä ei ole tarpeen ottaa huomioon kansaneläkkeen tukiosaa. Näin vapaudutaan siitä, että tukiosaa on täytynyt ottaa huomioon kaavamaisesti ja aina saman suuruisena yksilöllisistä eroista riippumatta.

Ehdotettujen yhteensovitusäännösten vaikutus näkyy alla olevan taulukon esimerkeistä. Niitä laskettaessa työeläke on otettu huomioon täyden 60 %:n tavoitteen mukaisena. Kansaneläkkeenä on käytetty perusosaa ja työeläkkeen määrän sitä edellyttäessä, kansaneläkelain 27 §:ssä tarkoitettuun toiseen kuntaryhmään kuuluvalla paikkakunnalla suoritettavaa tukiosaa ja tukilisää. Esimerkeissä on lisäksi edellytetty, ettei eläkkeensaajalla ole kansaneläkkeen ja työeläkkeen lisäksi muita tuloja. Verotuksen vaikutusta laskettaessa on käytetty vuoden 1974 veroperusteita.

Työtulo mk/kk	Eläkkeet yhteensä brutto	Eläkkeet yhteensä netto	Bruttoeläke prosentteina vastaavasta työtulosta
700	692	638	99
1 000	803	711	80
1 500	989	820	66
2 000	1 259	999	63
2 500	1 529	1 168	61
3 000	1 800	1 327	60

Edellä esitetty tasokorotus sekä uudistetut yhteensovitusäännökset esitetään koskemaan niitä eläkkeitä, jotka perustuvat lainmuutosten voimaantulon jälkeen sattuviin eläketapahtumiin.

Aikaisemmin myönnettyjä eläkkeitä ehdotetaan tarkistettaviksi siten, että vähimmäiseläkeprosentit korotetaan 25 %:ksi. Ne ovat nykyisin ikäluokasta riippuen 16...22 %. Yhteensovitusäännökset jäisivät ennalleen. Eri säännön soveltaminen ennen ja jälkeen lain voimaantulon alkaneisiin eläkkeisiin johtuu kustannusnäkökohdista. Kaikkien juoksevien eläkkeiden puolitoistakertaistaminen olisi vaatinut noin 500 miljoonan markan heti voimaantulevan lisäyksen vuotuisiin työeläkemenoihin. Kun tämän rahoittaminen ei ole nykyvaiheessa mahdollista, esitetään korotukset rajoitettaviksi vähimmäiseläkeprosentteihin. Toisaalta tämän ryhmän kaikkein heikoimmassa asemassa olevat eläkkeensaajat pääsivät jo vuonna 1973 osallisiksi kansaneläkkeitten korotuksesta.

Työntekijäin eläkelain muutokset.

Työeläkkeiden tasokorotusta koskevat perussäännökset ehdotetaan sisällytettäväksi työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttiin ja 5 a §:n 2 momenttiin. Työeläkkeiden ja kansaneläkkeen yhteensovittamista koskeva uudistus toteutettaisiin työntekijäin eläkelaisissa 8 §:n 2 momentin muotoisella.

Osaeläkettä koskevia työntekijäin eläkelain 5 b §:n säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että osaeläkkeen tavoitetasoksi tulisi vähintään 22 % palkasta. Tämä toteutettaisiin siten, että osaeläke olisi työntekijän syntymävuoden mukaan määräytyvä suhteellinen osa täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Vanhimpiin ikäluokkiin kuuluvien, ennen vuotta 1920 syntyneiden, työntekijöiden osaeläke olisi 66 % täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Tämän jälkeen syntyneiden työntekijöiden osaeläkkeen suhteellinen määrä alenisi niin, että vuoden 1926 jälkeen syntyneiden työntekijöiden osaeläke olisi puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

Työntekijäin eläkelain 7 c §:n säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että työeläkkeen lapsikorotusta suoritettaisiin niille eläkkeensaajille, jotka työeläkejärjestelmän asteittaisesta voimaantulosta johtuen eivät voi saavuttaa täyden tavoitteen mukaista työeläkkeen tasoa. Esityksen mukaan lapsikorotus säilyisi vähimmäiseläkkeissä nykyisen suuruisena. Siltä osin kuin työntekijän syntymävuodesta riippuva eläketaso ylittää 33 %:n vähimmäistason

lapsikorotus sulautuisi vähin erin eläkkeeseen niin, ettei vuonna 1939 tai sen jälkeen syntyneelle työntekijälle enää suoritettaisi eläkkeen lapsikorotusta.

Työeläkelakien mukaisten perhe-eläkkeiden yhteensovittamista koskeviin säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi vähäinen muutos. Sen mukaan työntekijäin eläkelain 8 §:n 5 momentissa säädettäisiin, että perhe-eläkkeitä yhteensovitettaessa perhe-eläkelain (38/69) mukainen lapseneläke otettaisiin aina huomioon sellaisena kuin sitä suoritetaan puoliortolle lapselle kansaneläkelain 27 §:ssä tarkoitettuun kolmanteen kuntaryhmään kuuluvassa kunnassa.

Työntekijäin eläkelain 8 §:n 7 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan kansaneläkelain ja perhe-eläkelain mukaiset eläkkeet otettaisiin eläkkeitä yhteensovitettaessa huomioon sen määräisinä kuin ne ovat kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Tämän säännöksen tarkoituksena on yksinkertaistaa eläkkeiden yhteensovittamista.

Lisäksi työntekijäin eläkelakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä vähäisiä teknisiä muutoksia. Työntekijäin eläkelain 7 a §:n 4 momentti koskee perhe-eläkkeen määrän laskemista eräissä erityistapauksissa. Lain 19 b §:n 3 momentin tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi perhe-eläkkeen myöntäminen silloin, kun edunjättäjä on todennäköisesti kuollut, mutta ei ole vielä edellytyksiä hänen julistamiseksi kuolleeksi. Perhe-eläke myönnettäisiin tällöin määräajaksi siihen saakka, kunnes kuolleeksi julistaminen voi tapahtua.

Tasokortuksen voimaantulo.

Tulopoliittisen kokonaisratkaisun mukaan työeläkkeiden tasokorotus toteutettaisiin 1 päivästä heinäkuuta 1975. Samassa sopimuksessa on kuitenkin sovittu erityisestä tarkistusmenettelystä vuoden 1975 alussa ja siitä, että kokonaisratkaisun mukaisesti solmittavat työehtosopimukset voidaan, ellei tarkistusmenettelystä päästä yhteisymmärrykseen, sopimukseen osallisten keskusjärjestöjen suostumuksella irtisanoa päättyään 31 päivänä maaliskuuta 1975. Tämän vuoksi, vaikka lakien täytäntönnäpön valmistelujen kannalta on ehdottoman välttämätöntä säätää lait välittömästi, lakien voimaantulopäivän määrittäminen on sopimuksen edellyttämällä tavalla jätetty aseksella tapahtuvaksi. Sitä vastoin kaikki muut

voimaanpanosäännökset esitetään annettaviksi jo tässä yhteydessä.

Ennen muutoksen voimaantuloa sattuneisiin eläketapahtumiin perustuviin eläkkeisiin ei sovellettaisi uusia säännöksiä. Sitä vastoin jo alkaneiden eläkkeiden vähimmäismäärät korotettaisiin 25 %:ksi palkasta. Vastaavasti alkaneiden osaeläkkeiden vähimmäismäärät korotettaisiin 19 %:sta 21 %:ksi.

Voimaantulosäännöksiin ehdotetaan otettaviksi tarkat määräykset siitä, milloin eläketapahtuman katsotaan sattuneen. Lähtökohtana on tällöin ollut, että vanhojen säännösten mukaan määrättyyn eläkkeeseen ei sovelleta uusia säännöksiä, vaikka eläke lainmuutoksen voimaantulon jälkeen muuttuu toiseksi, esimerkiksi työkyvyttömyyseläke vanhuuseläkkeeksi. Niin ikään on selvää, etteivät uudet säännökset tule sovellettaviksi aikaisemmin myönnetyn osaeläkkeen muuttuessa täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi tai täyden eläkkeen muuttuessa osaeläkkeeksi. Jos sitä vastoin lainmuutoksen voimaantullessa työkyvyttömyyseläkettä saaneen henkilön työkyky palautuu ja hänelle myöhemmin myönnetään uusi työkyvyttömyyseläke tai vanhuuseläke, sovelletaan uutta eläkettä määrättäessä uusia säännöksiä.

Vaikka perhe-eläkkeen edunjättäjä olisi kuollut lainmuutoksen voimaantulon jälkeen, perhe-eläkettä myönnettäessä sovelletaan vanhoja säännöksiä, jos edunjättäjä kuollessaan sai vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä, joka oli määrätty ennen lainmuutoksen voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä soveltaen.

Työntekijäin eläkelain muutosten voimaantulosäännökseen ehdotetaan lisäksi otettavaksi vapaaehtoisia lisäeläkkeitä koskevat määräykset. Niiden mukaan varoja, jotka työnantaja on suorittanut vapaaehtoista eläketurvaa varten, voitaisiin käyttää pakollisen eläketurvan kustantamiseen edellyttäen, ettei työntekijäin eläketurva kokonaisuutena alene.

Muiden työeläkelakien muutokset.

Edellä selostettuja työntekijäin eläkelain muutoksia vastaavat muutokset ehdotetaan tehtäväksi myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakiin, yrittäjien eläkelakiin ja maatalousyrittäjien eläkelakiin. Tämän lisäksi ehdotetaan lyhytaikaisissa työsuhteissa

olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamista. Tarkoituksena on muuttaa eläkkeiden vastuunjakosäännöksiä siten, että lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaisista eläkkeistä aiheutuva vastuu määräytyisi likipitään samalla tavoin kuin työntekijäin eläkelain mukaisista eläkkeistä aiheutuva vastuu. Tämän seurauksena lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukainen vakuutusmaksutaso voitaisiin määrätä jokseenkin samojen perusteiden mukaan kuin työntekijäin eläkelain mukainen vakuutusmaksu määrätään niin sanottujen suurtyönantajien palveluksessa olevien työntekijöiden palkoista. Vastuunjakoa koskevia uusia säännöksiä sovellettaisiin vuonna 1976 ja sen jälkeen maksettaviin eläkeisiin.

Yrittäjien eläkelain mukaisen eläkkeen vähimmäismäärää laskettaessa ei oteta huomioon työtulon sitä osaa, joka ylittää 31 979,70 markkaa vuodessa. Tämän määrän ylittävältä osalta eläkettä karttuu vain 1/12 % kuukautta kohden eläkkeen perusteena olevasta työtulosta. Jotta ennen lainmuutoksen voimaantuloa sattuneisiin eläketapahtumiin perustuvia eläkkeitä korotettaessa yrittäjien eläkkeet nousisivat samassa suhteessa kuin työntekijöiden eläkkeet, ehdotetaan edellä sanottu luku 1/12 muutettavaksi luvuksi 1/11.

Maatalousyrittäjien eläkelakiin esitetyissä muutoksissa on otettu huomioon myös tasokorotusten vaikutus sukupolvenvaihdoseläkkeisiin. Näiden eläkkeiden perusmääriä korotettaisiin lakien voimaantulosta lukien samalla tavoin kuin muitakin työeläkkeitä.

Maatalousyrittäjien eläkelain 6 c §:n 1 momentissa on määritelty sukupolvenvaihdoseläkkeen lisäosa viittaamalla nykyisessä työntekijäin eläkelain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuun kansaneläkkeen määrään. Tämän vuoksi on tarpeen määritellä sukupolvenvaihdoseläkkeen lisäosa uudelleen. Ehdotetun uuden säännöksen mukaan lisäosa vastaisi kansaneläkkeen perusosan ja täysimääräisen tukiosan määrää kansaneläkelain 27 §:ssä tarkoitettussa kolmannessa kuntaryhmässä.

Edellä sanottujen muutosten lisäksi ehdotetaan muutoksia maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:ään. Ehdotuksen mukaan sanotun pykälän 1 momentissa oleva yrityskohtainen vakuutusmaksun alennusraja muutettaisiin henkilökohtaiseksi ja korotettaisiin 9 593,91 markasta 12 791,88 markaksi. Ehdotettu muutos perustuu maataloustuloratkaisuun. Toisin kuin

muuta maatalousyrittäjien eläkelain muutettuja säännöksiä, 10 §:n 1 momenttia olisi sovellettava jo 1 päivästä tammikuuta 1975 lukien.

Muu lainsäädäntö.

Kansaneläkelain 30 §:n muuttaminen liittyy kansaneläkkeiden ja työeläkkeiden yhteensovittamissääntöjen uudistamiseen. Muutoksen jälkeen työeläkkeen lukeminen vuosituloksi kansaneläkkeen tukiosaa määrättäessä riippuisi siitä, perustuuko työeläke ennen 1 päivää heinäkuuta 1975 sattuneeseen eläketapahtumaan. Tällaiset työeläkkeet olisivat tukiosaa määrättäessä samalla tavoin etuoikeutettua tuloa kuin ne ovat tällä hetkellä. Sitä vastoin 30 päivän kesäkuuta 1975 jälkeen sattuneisiin eläketapahtumiin perustuvat työeläkkeet olisivat tukiosaa määrättäessä etuoikeutettua tuloa vain 3 000 markan määrään saakka.

Kansaneläkelain 30 c §:ään ehdotetaan otettaviksi säännökset siitä, milloin työeläkkeen saamiseen oikeuttavan eläketapahtuman katsotaan sattuneen. Nämä säännökset vastaavat asialliselta sisällöltään työeläkelakien muutosten voimaantulosäännöksissä olevia määritelmiä eläketapahtuman sattumishetkestä.

Kansaneläkelain 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloaika olisi jatkettava 30 päivään kesäkuuta 1975. Tämän jälkeen tulisivat sovellettaviksi ehdotetut kansaneläkelain 30 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohdan muutokset. Samalla kun kansaneläkelain 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloaika pitennetään, on vastaavasti pitennettävä eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemistä eräissä tapauksissa annetun lain voimassaoloaika.

Uudistuksen aiheuttamat kustannukset.

Työeläkkeiden uudistuksen on arvioitu korottavan vakuutusmaksuja voimaantulovaiheessa yhdellä prosenttiyksiköllä, vuoden kuluttua siitä jälleen yhdellä prosenttiyksiköllä sekä tämän jälkeen jälleen vuoden kuluttua 1,7 prosenttiyksiköllä, yhteensä siis kaikkiaan 3,7 prosenttiyksiköllä. Jos laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1975 ja maksujen korotusarve tasoitetaan vuosille 1975—1980, se vastaa 3,0 prosenttiyksikköä palkoista. Eläke-menot kasvaisivat ensimmäisenä vuonna 60

miljoonaa markkaa, seuraavana vuonna 220 miljoonaa markkaa ja 600 miljoonaa markkaa vuonna 1980. Lainmuutokset vähentäisivät lievästi kansaneläkemenojen kasvua ja keventäisivät siten kansaneläkelaitokselle suoritettaviin vakuutusmaksuihin kohdistuvaa korotuspainetta.

Maatalousyrittäjien eläkelain muutoksista aiheutuu arvion mukaan valtiolle lisämenoja 12 miljoonaa markkaa vuonna 1975 ja 22 miljoonaa markkaa vuonna 1976. Vuonna 1980 valtion lisämenot ovat noin 50 miljoonaa markkaa.

Erikseen toteutettavat lainmuutokset.

Hallitus antaa eduskunnalle erikseen esityksen kansaneläkelain 30 §:n muuttamisesta siten,

että syytinki tulee kansaneläkkeen tukiosaa määrättäessä aikaisempaa suuremmassa määrin etuoikeutetuksi tuloksi.

Jotta ehdotetut työeläkelakien korotukset eivät johtaisi jo suoritettavien kansaneläkkeiden pienenemiseen, hallitus antaa niin ikään ensitilassa eduskunnalle esityksen jo eläkkeellä olevien kansaneläkkeensaajien eläkkeiden tulosisidonnaisten osien säilyttämissäännöksi.

Työeläkelakien muutoksilla on vaikutusta myös valtion, kirkon ja eräiden muiden julkisten laitosten palveluksessa olevien eläketurvaan. Näiden eläkelakien muuttamista koskevat esitykset annetaan erikseen eduskunnalle.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain 5 §, 5 a §:n 2 momentti, 5 b § ja 7 c § sekä 8 §:n 2 ja 5 momentti, näistä 5 ja 5 b § sellaisina kuin ne ovat 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (934/72), 5 a §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 20 päivänä joulukuuta 1968 annetussa laissa (690/68), 7 c § sellaisena kuin se on 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (500/71), 8 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 4 päivänä tammikuuta 1974 annetussa laissa (11/74) ja 8 §:n 5 momentti sellaisena kuin se on 4 päivänä heinäkuuta 1969 annetussa laissa (439/69), sekä

lisätään 7 a §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 16 päivänä joulukuuta 1966 annetulla lailla (639/66) ja mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1972 annetulla lailla, uusi 4 momentti, 8 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 16 päivänä joulukuuta 1966, 4 päivänä heinäkuuta 1969, 18 päivänä kesäkuuta 1971, 29 päivänä joulukuuta 1972 ja 4 päivänä tammikuuta 1974 annetuilla laeilla sekä 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetulla lailla (469/69), uusi 7 momentti, jolloin nykyinen 7 momentti siirtyy 8 momentiksi, sekä 19 b §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 16 päivänä joulukuuta 1966 annetussa laissa, uusi 3 momentti seuraavasti:

5 §.

Vanhuuseläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudesta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Jos eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi on laskettava aikaa ennen 1 päivää heinäkuuta 1962, vanhuuseläkkeen määrä on kuitenkin tältä osin jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudesta 1/12 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Jos vanhuuseläke myönnetään muusta ajankohdasta kuin eläkeiän saavuttamista seuraavan kuukauden alusta, muutetaan eläkkeen määrää alkamisajasta riippuen laskemalla määrä vakuutusmatemaattisia periaatteita noudattaen siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö määrää.

5 a §.

Jos eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi on luettava aika 1 päivästä heinäkuuta 1962

siihen saakka, kunnes työntekijä täyttää 65 vuoden iän, eläkkeen vähimmäismäärä on 33 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

5 b §.

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 3 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään kolmella viidenneksellä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 ja 5 a §:n mukaan. Osaeläke on puolet täydestä eläkkeestä. Jos kuitenkin työntekijä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1927, osaeläke on seuraavien prosenttilukujen mukainen osa täydestä eläkkeestä:

Syntymävuosi	Osaeläke prosenttia täydestä eläkkeestä
1919 tai aikaisempi	66
1920	64
1921	62
1922	60
1923	58
1924	56
1925	54
1926	52

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa on säädetty, voidaan työkyvyttömyyseläkettä lakkautettaessa päättää, että eläkettä maksetaan osaeläkkeenä määrätyltä vuolta lyhyemmältäkin ajalta.

7 a §.

Jos perhe-eläke myönnetään edunjättäjän jälkeen, joka kuollessaan ei saanut eläkettä, eläkkeen määrä lasketaan ikään kuin edunjättäjä olisi kuolinpäivänään tullut työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä.

7 c §.

Jos vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen saaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1939 ja jos hänellä tai hänen puolisoillaan on sellainen 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu 18 vuotta nuorempi lapsi, jolla eläkkeensaajan jälkeen olisi oikeus perhe-eläkkeeseen, lisätään eläkkeeseen lapsikorotus.

Jos eläkkeensaaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1920, lapsikorotus on yhdestä lapsesta 20 prosenttia eläkkeen määrästä. Jos eläkkeensaaja on syntynyt edellä sanottua myöhemmin, prosenttiluvusta 20 vähennetään yksi jokaista vuotta kohden, jolla eläkkeensaajan syntymävuosi ylittää vuoden 1919. Kahdesta tai useammasta lapsesta lapsikorotus on kaksinkertainen.

Lapsikorotukseen oikeuttavien lasten lukumäärän muuttuessa suoritetaan siitä aiheutuva eläkkeen tarkistus muutosta seuraavan maksukauden alusta.

8 §.

Yhteensovitusraja lasketaan yhteensovitusperusteesta, jona 3 momentissa säädetyin poikkeuksin käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa palkkaa. Yhteensovitusraja saadaan ottamalla 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta ja, jos yhteensovitusperuste ylittää 586 markkaa kuukaudessa, vähentämällä 6 prosenttia ylitteestä kuitenkin enintään kansaneläkkeen perusosan määrä. Osaeläkkeenä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä yhteensovitettaessa yhteensovitusraja on 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Jos saman edunjättäjän kuoleman johdosta edunsaajille myönnettyt tämän lain vähimmäisehtojen mukainen perhe-eläke, 4 momentissa mainittua peruseläkettä vastaava muu perhe-eläke taikka 1 momentissa mainittua muuta eläkettä tai jatkuvaa korvausta vastaava perhe-eläke tai jatkuva korvaus yhteensä ylittävät yhteensovitusrajan, vähennetään tämän lain

mukaisesta eläkkeestä määrä, joka on yhtä suuri osa ylitteestä, kuin tämän lain vähimmäisehtojen mukainen perhe-eläke on 4 momentissa mainittuja peruseläkkeitä vastaavista kaikista perhe-eläkkeistä. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon eläkkeeseen tai jatkuvaan korvaukseen sisältyvää määräraikaista korotusta. Yhteensovitusraja on 60 prosenttia perhe-eläkkeen perusteena olevan edunjättäjän eläkkeen 2 ja 3 momentin mukaisesti lasketusta yhteensovitusperusteesta vähennettynä kutakin edunsaajana olevaa 16 vuotta nuorempaa lasta kohden kansaneläkelain 27 §:ssä tarkoitettuun kolmanteen kuntaryhmään kuuluvassa kunnassa puoliorvolle lapselle suoritettavan perhe-eläkelain mukaisen eläkkeen määrällä sekä, jos tämän lain mukaisena edunsaajana on myös leski, perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen perusosan määrällä. Perhe-eläkelain mukaisena vähennyksenä ei kuitenkaan oteta huomioon enempää kuin 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Jos perhe-eläkettä on 7 a §:n 1 momentin mukaisesti pienennetty edunsaajien lukumäärän perusteella, alennetaan edellä sanottuja prosenttimääriä samassa suhteessa.

Kansaneläkelain ja perhe-eläkelain mukaiset eläkkeet otetaan 2 ja 5 momenttia sovellettaessa huomioon sen määräisinä kuin ne ovat kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä.

19 b §.

Jos selvitystä edunjättäjän kuolemasta ei voida esittää, mutta on todennäköistä, että edunjättäjä on kuollut, perhe-eläke voidaan myöntää määräajaksi.

Tämän lain voimaantulosta säädetään asetuksella.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeeseen, joka perustuu lain voimassa ollessa sattuneeseen eläketapahtumaan. Kuitenkin sovelletaan 8 §:n 7 momentin säännöksiä eläkkeiden yhteensovitukseen, joka koskee tämän lain voimaantulon jälkeistä aikaa.

Jos ennen tämän lain voimaantuloa sattuneeseen eläketapahtumaan perustuvan vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai työttömyyseläkkeen saaja taikka perhe-eläkkeen edunjättäjä on syntynyt ennen 1 päivää heinäkuuta 1922, hänen eläkettään taikka hänen

jälkeensä maksettavaa perhe-eläkettä määrätessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:ää, sellaisena kuin se on 20 päivänä joulukuuta 1968 annetussa laissa (690/68), siten muunnettuna, että syntymävuosirajana pidetään vuoden 1919 asemesta vuotta 1922 ja että prosenttilukujen 16—22 asemesta käytetään prosenttilukua 25. Vastaavasti ennen tämän lain voimaantuloa sattuneeseen eläketapahtumaan perustuvaa osaeläkkeenä myönnettäviä työkyvyttömyyseläkkeitä määrätessä sovelletaan, jos eläkkeensaaja on syntynyt ennen 1 päivää heinäkuuta 1939, työntekijäin eläkelain 5 b §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (934/72), siten muunnettuna, että syntymävuosirajana pidetään vuoden 1935 asemesta vuotta 1939 ja että prosenttiluvun 38 asemesta käytetään prosenttilukua 42. Edellä tarkoitettu eläkkeen tarkistus tehdään tämän lain voimaantulosta lukien, jos eläkettä muutoinkin olisi silloin maksettava. Tarkistusta toimitettaessa eläkkeiden yhteensovitus on tehtävä uudelleen, kuitenkin siten, ettei maksettavan eläkkeen määrä alene.

Jos työnantaja ennen tämän lain voimaantuloa on järjestänyt työntekijöilleen eläketurvan, jossa eläkkeen määrä on suurempi kuin työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukainen eläke, voidaan sen estämättä, mitä muualla laissa on säädetty, tätä koskevan vakuutuksen ehtoja tahi eläkekassan tai eläkesäätiön sääntöjä muuttamalla suorittaa aikaisempaan eläketurvaan tämän lain mukaisia eläkkeen korotuksia vastaava vähennys edellyttäen, ettei eläketurvan kokonaisuutena voida katsoa raharvoltaan alentuneen. Tällöin saa aikaisemmasta eläkejärjestelmästä vapautuvia varoja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön antamien ohjeiden mukaisesti käyttää työntekijäin eläkelaisa tarkoitettua eläketurvan kustantamiseen. Ministeriö voi muutoinkin antaa tarkempia ohjeita tämän momentin soveltamisesta.

Sovellettaessa 2 ja 3 momenttia eläketapahtuman katsotaan sattuneen silloin, kun työntekijä on täyttänyt eläkkeen saamiseen oikeuttavan iän, kun työntekijä on tullut eläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, kun työntekijää koskeva työttömyyseläkkeeseen oikeuttava työvoimaviranomaisen ensimmäinen todistus on annettu tai kun perhe-eläkkeen edunjättäjä on kuollut. Uutena eläketapahtumana ei tällöin kuitenkaan pidetä työttömyyseläkkeen muuttamista työkyvyttömyyseläkkeeksi.

keeksi, eläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi eikä oikeuden syntymistä perhe-eläkkeen saamiseen eläkkeensaajan jälkeen.

Tämän lain 8 §:n 2 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 ja 2 momentti ja 9 §,

näistä 1 §:n 1 momentti ja 5 §:n 1 ja 2 momentti sellaisina kuin ne ovat 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (935/72) ja 9 § sellaisena kuin se on muutettuna 16 päivänä joulukuuta 1966 ja 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetuilla laeilla (640/66 ja 501/71), näin kuuluviksi:

1 §.

Työntekijälle, joka työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteeltaan sellaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Mikäli tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3, 5 ja 6 momentissa, 4 a—4 c §:ssä, 5 b §:n 3 ja 4 momentissa, 7 a—10 §:ssä, 12 §:ssä, 13 §:n 3 momentissa, 14 §:ssä, 15 a—18 §:ssä ja 19 a—23 §:ssä on säädetty.

5 §.

Vanhuuseläkkeen vuotuinen määrä on puolitoista prosenttia työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattujen ja työntekijän 23 ikävuoden täyttämisen jälkeen ansaitsemien niiden palkkojen yhteismäärästä, joiden perusteella on suoritettu vakuutusmaksu tämän lain mukaan. Jos työntekijä on jonakin kalenterivuotena ansainnut tässä laissa tarkoitetuissa töissä vähemmän kuin 200 markkaa, ei sinä vuotena ansaittua palkkaa kuitenkaan oteta huomioon eläkkeeseen oikeuttavana. Jos työntekijä on syntynyt

ennen 1 päivää heinäkuuta 1919, korotetaan eläkettä kertomalla se luvulla, joka saadaan, kun luku 264 jaetaan niiden kuukausien lukumäärällä, jotka sisältyvät aikaan heinäkuun alusta 1962 sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 65 vuotta. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä edellä tarkoitetun korotuksen laskemisesta.

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 1 momentin mukaan ja se myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 2 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alennunut vähintään kolmella viidenneksellä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä ja sen määrä on puolet täydestä eläkkeestä. Jos kuitenkin työntekijä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1927, osaeläke on seuraavien prosenttilukujen mukainen osa täydestä eläkkeestä:

Syntymävuosi	Osaeläke prosenttia täydestä eläkkeestä
1919 tai aikaisempi	66
1920	64
1921	62
1922	60
1923	58
1924	56
1925	54
1926	52

9 §.

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu ennen sitä kalenterivuotta ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan laskettua eläkevastuuta;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, sekä myöhemmin kuin vuonna 1970 kuolleen edunjättäjän jälkeen suoritettavasta perhe-eläkkeestä, jonka perusteena on edunjättäjän 7 §:n 1 momenttia soveltaen laskettu työkyvyttömyyseläke, siltä osin kuin sitä on maksettu ajalta ennen sen kuukauden loppua, jona edunjättäjä olisi saavuttanut eläkeiän, näihin eläkkeisiin luetuna myös työntekijän eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei sanotun lain 7 c §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä tai edunjättäjä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairauden, vian tai vamman tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi oli kuulunut;

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijän eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeen osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdassa mainitut määrät, työttömyyseläkkeestä sekä työntekijän eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijän eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten kanssa, niin kuin on säädetty työntekijän eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa; sekä

4) jos työntekijän eläkelain 8 §:n 1 momentin mukaisesti on vähennettävä tähän lakiin perustuvaa eläkettä, josta vastaavat kaksi tai useampi eläkelaitos, jaetaan vähennys näiden kesken niiden vastuulla olevien eläkkeen osien suhteessa.

Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet vastuun jakamisesta ja, jos eläke-

laitosten kesken syntyä erimielisyyttä, ratkaisee asian.

Tämän lain voimaantulosta säädetään asetuksella.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeeseen, joka perustuu lain voimassa ollessa sattuneeseen eläketapahtumaan.

Jos ennen tämän lain voimaantuloa sattuneeseen eläketapahtumaan perustuvan vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai työttömyyseläkkeen saaja taikka perhe-eläkkeen edunjättäjä on syntynyt ennen 1 päivää heinäkuuta 1922 hänen eläkettään taikka hänen jälkeensä maksettavaa perhe-eläkettä määrättäessä sovelletaan lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelain 5 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (935/72), siten muunnettuna, että syntymävuosirajana pidetään vuoden 1919 asemesta vuotta 1922 ja että työntekijän eläkelain 5 a §:ssä säädettyjen prosenttilukujen asemesta käytetään prosenttilukua 25. Vastavasti ennen tämän lain voimaantuloa sattuneeseen eläketapahtumaan perustuvaa osaeläkkeenä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä sovelletaan, jos eläkkeensaaja on syntynyt ennen 1 päivää heinäkuuta 1939, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelain 5 §:n 2 momenttia, sellaisena kuin se on mainitussa 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa, siten muunnettuna, että syntymävuosirajana pidetään vuoden 1935 asemesta vuotta 1939 ja että prosenttiluvun 38 asemesta käytetään prosenttilukua 42. Edellä tarkoitettu eläkkeen tarkistus tehdään tämän lain voimaantulosta lukien, jos eläkettä muutoinkin olisi silloin maksettava. Sitä suoritettaessa on lisäksi otettava huomioon, mitä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelain muuttamisesta 20 päivänä joulukuuta 1968 annetun lain (691/68) voimaantulosäännöksen 3 ja 4 momentissa on säädetty. Tarkistusta toimitettaessa eläkkeiden yhteensovitus on tehtävä uudelleen, kuitenkin siten, ettei maksettavan eläkkeen määrä alene.

Sovelleltaessa 2 ja 3 momenttia eläketapahtuman katsotaan sattuneen silloin, kun työntekijä on täyttänyt eläkkeen saamiseen oikeuttavan iän, kun työntekijä on tullut eläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, kun työntekijää koskeva työttömyyseläkkeeseen oikeuttava työvoimaviranomaisen ensimmäinen todistus on annettu tai kun perhe-eläkkeen

edunjättäjä on kuollut. Uutena eläketapahtumana ei tällöin kuitenkaan pidetä työttömyyseläkkeen muuttumista työkyvyttömyyseläkkeeksi, eläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi eikä oikeuden syntymistä perhe-eläkkeen saamiseen eläkkeensaajan jälkeen.

Tämän lain 9 §:n säännöksiä sovelletaan 31 päivän joulukuuta 1975 jälkeen maksettaviin eläkkeisiin.

Tämän lain 5 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1962 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 10 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 17 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (873/71),

muutetaan 6 c §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti ja 22 §:n 5 momentti,

näistä 6 c §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 15 päivänä maaliskuuta 1974 annetussa laissa (219/74), 10 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on mainitussa 17 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa sekä 19 §:n 1 momentti ja 22 §:n 5 momentti sellaisina kuin ne ovat 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (936/72), sekä

lisätään 19 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 23 päivänä joulukuuta 1970 annetulla lailla (830/70) ja mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1972 annetulla lailla, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2, 3, 4 ja 5 momentti siirtyvät 3, 4, 5 ja 6 momentiksi, ja 22 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 7 päivänä heinäkuuta 1970 annetulla lailla (469/70) ja mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1972 annetulla lailla, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6, 7 ja 8 momentti siirtyvät 7, 8 ja 9 momentiksi, seuraavasti:

6 c §.

Sukupolvenvaihdoseläkkeenä maksetaan perusmäärä ja lisäosa. Eläkkeen perusmäärä on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka maatalousyrittäjälle olisi myönnetty, jos hänellä viljelmän hallinnan siirtymishetkellä olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen. Perusmäärän suuruutta määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon sellaista oikeutta eläkkeeseen, joka perustuu maatalousyrittäjän työ- tai virkasuhteeseen taikka muuhun kuin tässä laissa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan. Eläkkeen lisäosa on yhtä suuri kuin lapsettoman yksinäisen henkilön kansaneläkkeen perusosan ja täysimääräisen tukiosan yhteenlaskettu määrä kansaneläkelain 27 §:ssä tarkoitetussa kolmannessa kuntaryhmässä sukupolvenvaihdoseläkkeen alkamishetkellä. Jos kuitenkin maatalousyrittäjän aviopuolisolla myös on oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä, alennetaan lisäosan määrää 12 prosentilla.

tettu maatalousyrittäjä on velvollinen suorittamaan vakuutusmaksun, joka lasketaan soveltamalla sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamaa perusprosenttia siten, että vakuutusmaksu on 2/5 perusprosentin mukaan lasketusta vakuutusmaksusta maatalousyrittäjälle vahvistetun työtulon 8 000 markan määrään saakka sekä ylittävältä työtulon osalta perusprosentin mukainen. Perusprosentin ministeriö vahvistaa vuosittain samaksi kuin se prosenttimäärä, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijäin eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräistä vakuutusmaksua prosentteina palkoista.

19 §.

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 3 ja 4 momentissa, 4, 4 b, 4 c, 5 b, 7 a ja 7 c—9 a §:ssä, 11 §:n 1 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 13 ja 14 §:ssä sekä 16—21 a ja 22 §:ssä sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentissa on säädetty.

10 §.
Muu kuin jäljempänä 2 momentissa tarkoi-

Työntekijäin eläkelain 7 c §:n säännöksiä sovellettaessa syntymävuosirajoina pidetään vuoden 1939 asemesta vuotta 1947, vuoden 1920 asemesta vuotta 1928 ja vuoden 1919 asemesta vuotta 1927.

22 §.

Sen estämättä, mitä 6 §:n 1 momentissa on säädetty, ennen 1 päivää tammikuuta 1927 syntyneen maatalousyrittäjän vanhuuseläkkeen ja täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrä on, jos eläkkeeseen oikeuttavaksi on luettava aika 1 päivästä tammikuuta 1970 siihen saakka, kun maatalousyrittäjä täyttää 65 vuotta, 33 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta työtulosta. Jollei eläkkeeseen oikeuttavaksi ole luettava koko edellä mainittua aikaa, eläkkeen määrä on sama suhteellinen osa sanotusta eläkkeestä kuin eläkkeeseen oikeuttavien kuukausien luku on koko edellä mainittuun aikaan sisältyvien täysien kuukausien luvusta. Jos maatalousyrittäjä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1935, osaeläkkeenä myönnettävä työkyvyttömyyseläke lasketaan siten, että osaeläke on seuraavien prosenttilukujen mukainen osa täydestä eläkkeestä:

Syntymävuosi	Osaeläke prosenttia täydestä eläkkeestä
1927 tai aikaisempi	66
1928	64
1929	62
1930	60
1931	58
1932	56
1933	54
1934	52

Mitä 5 momentissa on säädetty, koskee myös henkilöä, jolle on myönnetty 11 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu vapaaehtoinen vakuutus.

Tämän lain 10 §:n 1 momentti tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1975. Muilta osin tämän lain voimaantulosta säädetään asetuksella.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeeseen, joka perustuu 30 päivän kesäkuuta 1975 jälkeen sattuneeseen eläketapahtumaan.

Jos ennen 1 päivää heinäkuuta 1975 sattuneeseen eläketapahtumaan perustuvan vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen, työttömyyseläkkeen tai sukupolvenvaihdoseläkkeen saaja taikka perhe-eläkkeen edunjättäjä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1930, hänen eläkettään taikka hänen jälkeensä maksettavaa perhe-eläkettä määrättäessä sovelletaan maatalousyrittäjien eläkelain 22 §:n 5 momenttia, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (936/72), siten muunnettuna, että syntymävuosirajana pidetään vuoden 1927 asemesta vuotta 1930 ja että prosenttiluvun 22 asemesta käytetään prosenttilukua 25. Vastaavasti ennen 1 päivää heinäkuuta 1975 sattuneeseen eläketapahtumaan perustuvaa osaeläkkeenä myönnettävä työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä sovelletaan, jos eläkkeensaaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1947, sanottua 22 §:n 5 momenttia siten muunnettuna, että syntymävuosirajana pidetään vuoden 1943 asemesta vuotta 1947 ja että prosenttiluvun 38 asemesta käytetään prosenttilukua 42. Edellä tarkoitettu eläkkeen tarkistus tehdään 1 päivästä heinäkuuta 1975 lukien, jos eläkettä muutoinkin olisi silloin maksettava. Tarkistusta toimitettaessa eläkkeiden yhteensovitus on tehtävä uudelleen, kuitenkin siten, ettei maksettavan eläkkeen määrä alene.

Sovellettaessa 2 ja 3 momenttia eläketapahtuman katsotaan sattuneen silloin, kun maatalousyrittäjä on täyttänyt eläkkeen saamiseen oikeuttavan iän, kun maatalousyrittäjä on tullut eläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, kun maatalousyrittäjää koskeva työttömyyseläkkeeseen oikeuttava työvoimaviranomaisen ensimmäinen todistus on annettu, kun viljelmän luovutus sukupolvenvaihdoseläkkeen saamiseksi on tapahtunut tai kun maatalousyrittäjien eläkelain 6 g §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös sukupolvenvaihdoseläkkeen myöntämisestä on annettu taikka kun perhe-eläkkeen edunjättäjä on kuollut. Uutena eläketapahtumana ei tällöin kuitenkaan pidetä työttömyyseläkkeen muuttumista työkyvyttömyyseläkkeeksi, työkyvyttömyyseläkkeen muuttumista sukupolvenvaihdoseläkkeeksi, eläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi eikä oikeuden syntymistä perhe-eläkkeen saamiseen eläkkeensaajan jälkeen.

Tämän lain 10 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1970 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Laki

yrittäjien eläkelain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/69) 17 §:n 1 momentti ja 19 §:n 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (937/72), sekä

lisätään 17 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2, 3 ja 4 momentti siirtyvät 3, 4 ja 5 momentiksi, ja 19 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 7 päivänä heinäkuuta 1970 annetulla lailla (468/70) ja mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1972 annetulla lailla, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, seuraavasti:

17 §.

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 4, 4 b, 4 c, 5 b, 7 a ja 7 c — 10 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa, 13 ja 14 §:ssä sekä 16—21 a ja 22 §:ssä on säädetty.

Työntekijäin eläkelain 7 c §:n säännöksiä sovellettaessa syntymävuosirajoina pidetään vuoden 1939 asemesta vuotta 1947, vuoden 1920 asemesta vuotta 1928 ja vuoden 1919 asemesta vuotta 1927.

Syntymävuosi

1927 tai aikaisempi
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934

Osaeläke prosenttia täydestä eläkkeestä

66
64
62
60
58
56
54
52

Mitä 5 momentissa on säädetty, koskee myös henkilöä, jolle on myönnetty 11 §:n 2 momentissa tarkoitettu vapaachtoinen vakuutus.

19 §.

Sen estämättä, mitä 5 §:n 1 momentissa on säädetty, ennen 1 päivää tammikuuta 1927 syntyneen yrittäjän vanhuuseläkkeen ja täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrä on, jos eläkkeeseen oikeuttavaksi on luettava aika 1 päivästä tammikuuta 1970 siihen saakka, kun yrittäjä täyttää 65 vuotta, 33 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta vuotuisesta työtulosta työtulon 20 000 markan määrään saakka ja sen ylittävältä osalta 1/8 prosenttia jokaista täyttä eläkkeeseen oikeuttavaa kuukautta kohden. Sanottuun rajamäärään sovelletaan tämän lain 13 §:n säännöksiä. Jollei eläkkeeseen oikeuttavaksi ole luettava koko edellä mainittua aikaa, eläkkeen määrä on sama suhteellinen osa edellä tarkoitetusta määrästä kuin eläkkeeseen oikeuttavien kuukausien luku on koko mainittuun aikaan sisältyvien täysien kuukausien luvusta. Jos yrittäjä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1935, osaeläkkeenä myönnettävä työkyvyttömyyseläke lasketaan siten, että osaeläke on seuraavien prosenttilukujen mukainen osa täydestä eläkkeestä:

Tämän lain voimaantulosta säädetään asetuksella.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeeseen, joka perustuu lain voimassa ollessa sattuneeseen eläketapahtumaan.

Jos ennen tämän lain voimaantuloa sattuneeseen eläketapahtumaan perustuvan vanhuuseläkkeen, täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai työttömyyseläkkeen saaja taikka perhe-eläkkeen edunjättäjä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1930, hänen eläkettään taikka hänen jälkeensä maksettavaa perhe-eläkettä määrättäessä sovelletaan yrittäjien eläkelain 19 §:n 5 momenttia, sellaisena kuin se on 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (937/72), siten muunnettuna, että syntymävuosirajana pidetään vuoden 1927 asemesta vuotta 1930 ja että prosenttiluvun 22 asemesta käytetään prosenttilukua 25 sekä prosenttiluvun 1/12 asemesta prosenttilukua 1/11. Vastaavasti ennen tämän lain voimaantuloa sattuneeseen eläketapahtumaan perustuvaa osaeläkkeenä myönnettäviä työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä so-

velletään, jos eläkkeensaaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1947, sanottua 19 §:n 5 momenttia siten muunnettuna, että syntymävuosirajana pidetään vuoden 1943 asemesta vuotta 1947 ja että prosenttiluvun 38 asemesta käytetään prosenttilukua 42 sekä prosenttiluvun 1/12 asemesta prosenttilukua 1/11. Edellä tarkoitettu eläkkeen tarkistus tehdään tämän lain voimaantulosta lukien, jos eläkettä muutoinkin olisi silloin maksettava. Tarkistusta toimitettaessa eläkkeiden yhteensovitus on tehtävä uudelleen, kuitenkin siten, ettei maksettavan eläkkeen määrä alene.

Sovellettaessa 2 ja 3 momenttia eläketapahtuman katsotaan sattuneen silloin, kun yrittä-

jä on täyttänyt eläkkeen saamiseen oikeuttavan iän, kun yrittäjä on tullut eläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, kun yrittäjää koskeva työttömyyseläkkeeseen oikeuttava työvoimaviranomaisen ensimmäinen todistus on annettu tai kun perhe-eläkkeen edunjättäjä on kuollut. Uutena eläketapahtumana ei tällöin kuitenkaan pidetä työttömyyseläkkeen muuttamista työkyvyttömyyseläkkeeksi, eläkkeen muuttamista vanhuuseläkkeeksi eikä oikeuden syntymistä perhe-eläkkeen saamiseen eläkkeensaajan jälkeen.

Tämän lain 19 §:n 5 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1970 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 30 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohta sekä 4 momentti, näistä 2 momentin 3 kohta sellaisena kuin se on 20 päivänä toukokuuta 1966 annetussa laissa (295/66) ja 4 momentti sellaisena kuin se on 15 päivänä maaliskuuta 1974 annetussa laissa (220/74), sekä

lisätään lakiin uusi 30 c § seuraavasti:

30 §.

Vuosituloksi ei lueta:

3) jos tässä kohdassa tarkoitettu eläke perustuu ennen 1 päivää heinäkuuta 1975 sattuneeseen eläketapahtumaan, työntekijäin eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain ja yrittäjien eläkelain vähimmäisehtojen mukaista vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain tai merimieseläkelain nojalla myönnettyä vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä sekä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3—9 kohdassa tarkoitetuista vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeistä määrää, joka on kunkin eläkkeen osalta sen perusteena olevasta palkasta 1/9 prosenttia jokaiselta eläkettä määrättäessä huomioon otetulta kuukaudelta, ei kuitenkaan useammalta kuin 360 kuukaudelta;

4) eläkkeensaajalle tai hänen puolisolleen suoritettavaa 30 päivän kesäkuuta 1975 jälkeen sattuneeseen eläketapahtumaan perustuvaa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tar-

koitetun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön taikka merimieseläkelain mukaista vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä siltä osin kuin tällaisten eläkkeiden yhteismäärä kummankin puolison osalta erikseen laskettuna ei ylitä 3 000 markkaa;

Mikä 2 momentin 3, 4 ja 10 kohdassa on sanottu vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeistä, sovelletaan vastaavasti myös työttömyys- ja sukupolvenvaihdoseläkkeeseen.

30 c §.

Edellä 30 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen eläketapahtuman katsotaan sattuneen silloin,

1) kun vakuutettu on täyttänyt eläkkeen saamiseen oikeuttavan eläkeiän;

2) kun vakuutettu on tullut eläkkeen saamiseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi;

3) kun vakuutettua koskeva työttömyyseläkkeeseen oikeuttava työvoimaviranomaisen ensimmäinen todistus on annettu; taikka

4) kun viljelmän luovutus sukupolvenvaihdoseläkkeen saamiseksi on tapahtunut tai maa-

talousyrittäjien eläkelain 6 g §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös sukupolvenvaihdoseläkkeen myöntämisestä on annettu.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, uutena eläketapahtumana ei pidetä työtömyyseläkkeen muuttamista työkyvyttömyyseläkkeeksi, työkyvyttömyyseläkkeen muuttamista sukupolvenvaihdoseläkkeeksi eikä eläkkeen muuttamista vanhuuseläkkeeksi.

Tämän lain voimaantulosta säädetään asetuksella.

Ennen lain voimaantuloa kansaneläkelaitoksen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin lain täytäntöönpanoa varten.

Kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain (348/56) mukaista korotusta tai alennusta toimeenpantaessa katsotaan 30 §:n 2 momentin 4 kohdassa säädetyn markkamäärän vastaavan virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan 1 päivänä tammikuuta 1975 maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Laki

kansaneläkelain 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaoloajan pidentämisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Kansaneläkelain 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 29 päivänä joulukuuta 1973 annettua lakia (1001/73) on edelleen sovellettava 30 päivään kesäkuuta 1975 saakka.

Laki

eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa annetun lain voimassaoloajan pidentämisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa 29 päivänä joulukuuta 1973 annettua lakia (1002/73) on edelleen sovellettava 30 päivään kesäkuuta 1976 saakka.

Helsingissä 11 päivänä huhtikuuta 1974.

Tasavallan Presidentti

Sosiaali- ja terveysministeri